

Партнёрства дзеля адукацыі

Ч ацвёрты год працягваецца супрацоўніцтва беларускіх грамадскіх арганізацый, якія працуюць у сферы неформальнай грамадзянскай адукацыі Беларусі, у рамках партнёрскай сеткі “Асацыяцыя грамадзянскай адукацыі” (АГА). Часопіс “Адукатар” — таксама “дзіця” гэтай партнёрскай сеткі. Таму мы вырашылі, што першы нумар нашага выдання ніяк не можа абысціся без расповеду пра гэтае партнёрства.

На пытанні нашага карэспандэнта адказваюць каардынатары АГА Улад Вялічка (Грамадскае аб’яднанне “Адукацыйны цэнтар «ПОСТ»”) і Тамара Мацкевіч (Грамадскае аб’яднанне “Цэнтар «Супольнасць»”).

— Як нарадзілася ідэя стварыць партнёрскую сетку арганізацый, што займаюцца грамадзянскай адукацыяй?

Улад: Ідэя стварэння сеткі беларускіх адукацыйных арганізацый, як кажуць, вітала ў паветры ўжо ў другой палове 90-х гг. Але з-за розных прычын гэтага не адбывалася. Падставай для ўзнікнення гэтай сеткі стала паспяховае супрацоўніцтва 8 грамадскіх арганізацый Беларусі ў межах сумеснага праекта са шведскай арганізацыяй “Форум Сюд”, які быў скіраваны на развіццё грамадскіх арганізацый у рэгіёнах Беларусі і рэалізоўваўся на працягу 1999-2001 гг. Узнікненне сеткі арганізацый, якія займаюцца грамадзянскай адукацыяй, стала адным з найбольш істотных і шматабяцальных вынікаў таго праекта. Мы пачалі вучыцца на самой справе супрацоўнічаць, давяраць адно аднаму, дзяліцца адказнасцю, сумесна прымаць рашэнні. Думаю, гэта стала магчымым менавіта таму, што да гэтага часу пэўныя арганізацыі саспелі для таго, каб не баяцца страціць сваю самастойнасць і незалежнасць, а наадварот — браць на сябе большую адказнасць, у тым ліку і за сваіх партнёраў.

Тамара: Асноўным багаццем Беларусі ёсць адукаваныя разумныя людзі, якім толькі трэба дапамагчы знайсці напрамак да свайго дабрабыту, да свайёй грамадзянскай самарэалізацыі. Было б дзіўна, каб нікому ў галаву не прыйшла ідэя стварыць структуру, якая б гэтым занялася.

У межах свайёй дзейнасці мы кантактавалі і супрацоўнічалі з рознымі арганізацыямі, якія займаюцца грамадзянскай адукацыяй. Паколькі беларускі грамадскі сектар даволі малады, існуюць арганізацыі з розным досведам і ўзроўнем прафесіяналізму. Паступова паміж арганізацыямі, якія

ўвайшлі ў сетку, склаўся ўзаемны давер, заснаваны на гарантыі якасці таго, што яны робяць. Потым, на этапе выпрацоўкі сумесных правілаў працы, каштоўнасцяў, прынцыпаў, на аснове якіх мы аб’ядноўваемся, стала зразумела, што мы не маем супярэчнасцяў і разам можам зрабіць больш.

— Што ўдалося здзейсніць у рамках АГА?

Улад: Нягледзячы на тое, што АГА як сетка існуе з 2000 года, яна не можа пахваліцца вялікай колькасцю праведзеных мерапрыемстваў. Вядома, быў сумесны праект з “Форум Сюд”, пад час якога было праведзена шмат семінараў і трэнінгаў для рэгіянальных НДА. Потым гэты праект перарос у новы, з новым партнёрам — Шведскай Асацыяцыяй Адукацыі Дарослых (SV), дзе голоўная ўвага надаецца развіццю дастаткова цікавай адукацыйнай формы — навучальных гурткоў, такіх знаёмых нам па савецкім часе, але разам з тым з зусім новым сучасным зместам і ідэяй самаадукацыі людзей. Не сумняваюся, што зараз новым прыярытэтам АГА стане часопіс “Адукатар”, які можа і павінен існаваць пры ўдзеле вялікай колькасці беларускіх адукацый, у тым ліку і з грамадскага сектара. Але ўсё ж такі асноўным дасягненнем я лічу развіццё самаго партнёрства адукацыйных грамадскіх арганізацый. Сёння ў нас ёсць рэальныя механізмы ўзаемадзеяння, выпрацаваны прынцыпы прыняцця рашэнняў, жаданне і ўменне працаваць разам, свае метадычныя і змястоўныя здабыткі, растуць амбіцыі павелічэння колькасці сябраў сеткі, а таксама колькасці і якасці іх адукацыйных мерапрыемстваў і г.д. Усяго гэтага дасягнуць было вельмі нялёгка, таму што ў грамадскім сектары пакуль што не існуе ўстойлівых традыцый працаваць разам, а не толькі дэклараваць супрацоўніцтва.

Тамара: Быць задаволеным ад вынікаў сваёй працы яшчэ рана. Мы пакуль толькі вучымся працаваць разам і асноўныя намаганні пайшлі на пабудову сеткі і выпрацоўку правілаў сумесных дзеянняў. Гэтая праца заўсёды не заўважная, але яна вельмі патрэбная. Вось калі праведзеныя разам навучальныя гурткі паспрыяюць пашырэнню прадэмакратычнага мыслення ў грамадстве, актывізуюць кагосьці на вырашэнне сваіх праблемаў, ды проста навучаць людзей быць крыху шчаслівейшымі — гэта будзе вынік.

— Ці сапраўды патрэбна такая сетка, альбо, можа, прасцей працаваць кожнаму са сваім праектам, са сваёй мэтавай групай і сваёй камандай? Што дае ўдзел у сетцы вашай арганізацыі?

Улад: Адказ на гэтае пытанне кожная арганізацыя можа і павінна даваць самастойна. На маю думку, час самаізаляцыі грамадскіх арганізацый павінен застацца ў мінулым. Калі мы дзейнічаем такім чынам, то моцна змяншаем свой патэнцыял, не камбінуем грашовыя і чалавечыя рэсурсы найбольш эфектыўным чынам, застаемся групкай цікавых, але нікому не вядомых энтузіястаў і ў выніку — не працуем на развіццё грамадства. Для адукацыйных НДА такі падыход увогуле недапушчальны, таму што іх асноўная задача — асветніцкая праца з насельніцтвам. А як можна гэтую працу арганізаваць, калі ты — асобная, маленькая, нікому не вядомая арганізацыя? Думаю, удзел у сетцы дае арганізацыям магчымасць сумесна рэалізоўваць тыя праекты, якія яны не рызыкнулі б рэалізаваць паасобку. Акрамя таго, гэта яшчэ і магчымасць абмену важнай інфармацыяй, сумесная абарона сваіх інтарэсаў. Удзел у сетцы АГА дае таксама і пэўную магчымасць прафесійнай камунікацыі, абмену вопытам, адчуванне прыналежнасці да своеасаблівай прафесійнай супольнасці адукацараў.

Тамара: Можа і прасцей. Але 10 арганізацый, якіх аб'ядноўвае сетка — гэта тыя арганізацыі, што найперш дбаюць пра эфектыўнасць працы, а не пра прастату. А ў беларускіх умовах, калі мы маем вялікія патрэбы ў грамадзянскай адукацыі розных групаў насельніцтва і вельмі невялікія рэсурсы, без супрацоўніцтва, узаемадапамогі і ўзаемадапаўняльнасці эфектыўна працаваць і мець добры вынік вельмі складана.

— У чым заключаюцца вашы функцыі як аднаго з каардынатораў працы сеткі?

Улад: Функцыі ўсіх трох каардынатораў пакуль што фармальна не адрозніваюцца. Мы самі ў межах Каардынацыйнага бюро сеткі АГА падзяляем абавязкі паміж сабой у залежнасці ад таго, як найбольш эфектыўна вырашыць тую ці іншую задачу. Так атрымалася, што ў асноўным я займаюся арганізацыяй камунікацыі паміж удзельнікамі сеткі на-

конт прыняцця тых ці іншых рашэнняў, ініцыюю працэсы планавання ў межах сеткі, а таксама падтрымліваю і развіваю частку яе міжнародных кантактаў.

Тамара: Я б хацела больш займацца інфармацыйным абменам, збіраць інфармацыю пра магчымасці саміх арганізацый-сябраў, а таксама пра рэгіёны, дзе яны працуюць, пра поспехі, змены і патрэбы ў навучанні. Гэта дазволіць нам лепш ведаць адно аднога, атрымліваць якасную зваротную сувязь, праводзіць планаванне і арганізоўваць сваю працу адпаведна патрэбам у грамадстве. Але патрэбы ў каардынацыі ўзнікаюць, калі ёсць агульная дзейнасць. Вось сумеснае выданне часопіса "Адукатар" — яшчэ адна нагода скаардынавацца і разам зрабіць нешта добрае.

— Як у рамках АГА адбываецца абмен інфармацыяй, узгадненне планаў, сумесная праца? Ці ўсё атрымліваецца гладка? Ці ёсць складанасці ў гэтым супрацоўніцтве?

Улад: Пакуль што абмен інфармацыяй і ўзгадненне планаў адбываюцца хутчэй час ад часу, некалькі разоў на год. У бліжэйшай будучыні хацелася б бачыць гэтыя працэсы больш рэгулярнымі і арганізаванымі, але поспех у вырашэнні гэтай задачы залежыць ад актыўнасці і намаганняў кожнага ўдзельніка сеткі. Дасягнуць настолькі высокай ступені адказнасці перад партнёрамі ў кожнай арганізацыі пакуль што не ўдаецца. Але, на маю думку, трэба разумець, што змены ў сістэме ўзаемадзеяння арганізацый-удзельніц сеткі АГА не могуць адбывацца настолькі хутка, як таго хацелася б з-за шэрагу розных аб'ектыўных і суб'ектыўных прычын: недастатковыя ўнутраныя рэсурсы арганізацый, адсутнасць адпаведных уменняў, неспрыяльныя знешнія ўмовы для жыццядзейнасці грамадскіх арганізацый у Беларусі ўвогуле і адукацыйных НДА ў прыватнасці і г.д. Таму зараз трэба набрацца цяпершніх і працягваць наладжваць эфектыўнае ўзаемадзеянне паміж сабой, і пазітыўныя змены непазбежна прыйдуць.

Тамара: Зразумела, адбываецца і абмен інфармацыяй, і супрацоўніцтва, але гэта яшчэ не сістэмна. Можа, пакуль нас не так шмат, гэта і добра, што не трэба ніякай бюракратычнай працэдуры, каб атрымаць дапамогу і парады ад некалькіх арганізацый, якія працуюць у патрэбным кірунку. Дастаткова зрабіць некалькі тэлефонных званкоў. У выніку, мы абменьваемся метадычнымі распрацоўкамі, базами дадзеных, міжнароднымі кантактамі, разам вучымся, ствараем новыя навучальныя праграмы і сумесныя трэнерскія каманды, далучаем сябраў партнёрскіх арганізацый да сваіх праектаў. Вось калі наша сетка вырасце, альбо наадварот — паўстане пагроза нашаму легальнаму

існаванню, прыдзецца супрацоўнічаць і каардынавацца больш шчыльна.

— Што было самым паспяховым у працы АГА за час яе існавання?

Улад: Думаю, што найбольш паспяховым можна лічыць праект па развіццю адукацыйных ініцыятываў у Беларусі, асноўным элементам якога з’яўляюцца ўжо ўзгаданыя мной навучальныя гурткі. Мы патрацілі шмат часу і высілкаў на тое, каб эфектыўна пачаць узаемадзеянне ў гэтым праекце. І гэта таго аказалася варта. Сёння актыўна супрацоўнічаюць паміж сабой не толькі лідэры арганізацый-удзельніц сеткі АГА, але і актывісты арганізацый, якія сумесна рэалізуюць гэты праект.

Адным з асноўных дасягненняў гэтага праекта я лічу паспяховаю спробу “прарвацца” да звычайных беларускіх грамадзянаў, якія дагэтуль не былі зангаваныя ў дзейнасці якіх-небудзь беларускіх грамадскіх арганізацый. Колькасць “новых людзей” у гуртках, якія ўжо адбыліся, складае 20-25 адсоткаў. І гэта толькі пачатак!

Тамара: Абсалютна згодная з Уладам. Разам мы зрабілі вельмі карысны і паспяховы праект, які не пад сілу ні адной з нашых арганізацый па-асобку. Наступная наша задача — разам зрабіць часопіс “Адукатар” такім, каб можна было ім ганарыцца не менш, чым навучальнымі гурткамі.

— Ці ёсць у сеткі перспектывы развіцця? Ці плануецца пашырэнне АГА? Якія арганізацыі і якім чынам змогуць стаць новымі сябрамі сеткі? Якой вы бачыце АГА праз 5 год?

Улад: Асабіста я вельмі веру ў перспектыву развіцця АГА. Адна з галоўных перспектываў — яе арганізацыйнае афармленне ў форме асацыяцыі грамадскіх аб’яднанняў, што дасць нашмат больш магчымасцей для актыўнай працы з грамадствам. Але нават калі гэтага ў хуткім часе і не адбудзецца, мы зможам легальна супрацоўнічаць на падставе існуючых пагадненняў паміж арганізацыямі, таму што ўсе яны — афіцыйна зарэгістраваныя беларускія грамадскія аб’яднанні.

Хацелася б падкрэсліць, што сетка АГА — адкрыты, жывы арганізм. Таму пашырэнне колькасці ўдзельнікаў сеткі — гэта адна з прыярытэтных задач на бліжэйшыя 2 гады. Мы хочам запрасіць да партнёрства беларускія грамадскія аб’яднанні, якія працуюць у сферы грамадзянскай адукацыі і жадаюць і гатовыя ўзаемадзейнічаць з іншымі адукацыйнымі НДА для рэалізацыі сумесных інтэрэсаў. Узаемадзеянне ў дадзеным выпадку ўключае ў сябе не толькі карыстанне перавагамі працы ў межах сеткі,

але і нясенне часткі адказнасці за паспяховасць гэтага ўзаемадзеяння. Тым, каго цікавіць перспектыва ўступлення ў сетку АГА, неабходна звязацца з адным з каардынатораў сеткі, каб працягнуць дыялог на гэты конт.

Разам з тым сетка АГА не прэтэндуе на манополію ў адукацыйным сектары, таму будзе абсалютна натуральна, калі акрамя нас у Беларусі будуць існаваць і іншыя сеткі адукацыйных арганізацый. Напрыклад, у Швецыі такіх адукацыйных асацыяцый існуе ажно адзінаццаць. І кожная знаходзіць сваю нішу і попыт у грамадстве.

На дадзены момант даволі цяжка весці размову пра бачанне АГА праз пяць год — тэрмін па беларускіх мерках надта вялікі, за гэты час паспее нарадзіцца, альбо знікнуць не адна беларуская арганізацыя. Мне хочацца спадзявацца, што праз 3-5 год АГА стане сапраўднай зарэгістраванай адукацыйнай асацыяцыяй, адным з лідэраў у сферы беларускай грамадзянскай адукацыі, з развітымі кантактамі з іншымі арганізацыямі і ўстановамі сферы традыцыйнай і нефармальнай адукацыі, а таксама вялікай колькасцю міжнародных партнёраў. Яшчэ адна пажаданая перспектыва — шырокая вядомасць сеткі ў грамадстве, калі АГА будзе дакладна асацыявацца з грамадзянскай, нефармальнай адукацыяй дарослых у Беларусі.

Думаю, што вялікую ролю ў рэалізацыі гэтай ідэі можа адыграць і часопіс “Адукатар”, які зараз знаходзіцца толькі ў вытокаў свайго існавання. Спадзяюся, яго чакае добрая будучыня, таму што неабходнасць такога выдання для беларускіх спецыялістаў сферы нефармальнай адукацыі дарослых абсалютна відавочная.

Тамара: Я абсалютна ўпэўненая, што праз 5 год сетка будзе існаваць. Але ў якім выглядзе, залежыць не ад нас. Хацелася б, канешне, праз 5 год мець дэмакратычную краіну, і, як робяць усе нашыя суседзі, будаваць рэальнае партнёрства з дзяржаўнымі адукацыйнымі інстытуцыямі: разам вызначаць прыярытэты кірункі грамадзянскай адукацыі, працаваць на карысць развіцця грамадзянскай супольнасці, мець імя, легальны офіс, доступ да СМІ. Але, калі нічога не зменіцца і наша дзяржава будзе варожа ставіцца да ўсяго, што мае назву недзяржаўны, альбо грамадскі, то сетка не знікне, а будзе існаваць у нефармальным выглядзе. Нягледзячы на ўмовы, грамадскія арганізацыі назапасілі даволі добры патэнцыял у выглядзе ведаў, адданных справе кваліфікаваных людзей, міжнародных сувязяў, досведу працы ў любых умовах. Гэта знішчыць не так лёгка.